

Nota van uitgangspunten

Omgevingsvisie Goes 2040

Maart 2023

Inleiding

De komende decennia vinden grote sociale en maatschappelijke veranderingen plaats die van invloed zijn op onze manier van leven, en daarmee op de inrichting en het functioneren van de gemeente Goes. Binnen deze veranderingen wil Goes hart van Zeeland zijn, niet alleen geografisch maar ook qua functies waar zorg, cultuur en gezondheid een centrale rol in spelen. We kijken daarom niet uitsluitend naar de gemeente Goes maar op verschillende schaalniveaus (Zuidwestelijke Delta, Zeeland en de regio de Bevelanden) naar de positie, mogelijkheden en veranderingen voor Goes. Belangrijke ontwikkeling hierbij is dat op regionaal vlak de Bevelandse gemeenten steeds meer samenwerken. De gezamenlijk opgestelde visies hebben als input gediend voor het nu voorliggende stuk. Daarnaast wil Goes vooral ook hart hebben voor de eigen inwoners. Als Goes werken we aan brede welvaart. Brede welvaart omvat alles wat mensen van waarde vinden. Naast materiële welvaart gaat het ook om zaken als gezondheid, onderwijs, milieu en leefomgeving, sociale cohesie, persoonlijke ontplooiing en (on)veiligheid. Bovendien betreft het niet alleen de kwaliteit van leven in het 'hier en nu', maar ook de effecten van onze manier van leven op het welzijn van mensen 'elders' (buiten de regio) en 'later' (toekomstige generaties). Een goede leefomgeving moet de kaders bieden voor een veerkrachtige samenleving; nu maar zeker ook in de toekomst. In dat kader zijn al enkele verschuivingen zichtbaar. De stad Goes groeit, en de effecten van een veranderende bevolkingssamenstelling zijn in de stad zichtbaar. Ouder wordende bewoners van de Bevelanden trekken naar de stad. Dit heeft niet alleen gevolgen voor de stad Goes, maar ook voor de dorpen waar deze 'nieuwe' bewoners vandaan komen. Om redenen van efficiency concentreren regionale zorg, zakelijke dienstverlening en andere regionale voorzieningen zich tegelijkertijd óók in de stad. Het geeft druk op in de stad beschikbare ruimte, en stemt tot nadenken over de toekomst van zowel de stad als de dorpen. Veranderende demografie, digitalisering, een veranderend klimaat, energietransitie, elektrificatie van mobiliteit, de noodzaak voor een gezondere manier van leven, andere vormen van vrije tijdsbesteding etc. Het zijn voorbeelden van ontwikkelingen die vragen om verandering in de manier waarop bewoners van Goes in de toekomst met elkaar samenleven en de manier waarop we onze ruimte hiervoor inrichten.

De Omgevingsvisie Goes 2040 wil voorziene trends en ontwikkelingen en de veranderingen die deze meebrengen in de maatschappij koppelen aan de eisen die dit aan de gemeente(lijke organisatie) stelt. Door als gemeentebestuur samen met bewoners, bedrijven, onderwijs-, culturele- en zorginstellingen een gezamenlijk beeld te vormen van deze veranderingen kunnen we bijtijds anticiperen. Ook de overige overheden (zoals de buurgemeenten) zullen we betrekken in het traject. De Omgevingsvisie is hierbij in de eerste plaats een hulpmiddel om zo'n gesprek tot stand te brengen. In latere fase kan de visie helpen de uitkomst van dit gesprek om te zetten in verschillende noodzakelijke uitvoeringsprogramma's en projecten.

Met deze nota van uitgangspunten wil het gemeentebestuur het begin van een gesprek over de toekomst faciliteren. Hierbij stellen we voor om vanuit vier (geografisch) verschillende invalshoeken naar de gemeente Goes en haar omgeving te kijken:

- Goes als hart van Zeeland: hoe geven we vorm en inhoud aan de groeiende sociaal maatschappelijke en economische betekenis van de gemeente Goes in Zeeland?
- Goes als centrum van de Bevelanden: hoe beïnvloeden veranderingen de manier waarop we onze (stedelijke) ruimte inrichten en onderhouden?
- Goes als stedelijk centrum in een groen – blauwe oase: hoe gaan de stad en haar omliggende dorpen zich in de toekomst verhouden tot elkaar, het landschap en de kansen die de groenblauwe oase biedt?

- Goes als een veerkrachtige samenleving: wat kunnen we als lokale overheid doen om bewoners van de gemeente op een gezonde, veilige en betekenisvolle manier met elkaar te laten samenleven?

Deze nota van uitgangspunten kan gelezen worden als een uitnodiging om belangrijke thema's en onderwerpen aan toe te voegen. Als start van een gesprek zal deze nota aan iedereen die wil bijdragen aan het debat over de toekomst van de gemeente Goes ter kennis worden gebracht.

Invalshoek - Goes als hart van Zeeland

- Goes versterkt de mogelijkheden die haar centrale positie op het kruispunt van de oostwest en noord-zuidinfrastructuur in Zeeland haar biedt, door waar mogelijk in te zetten op infrastructurele versterkingen. Met het ontwikkelen van hubs (knooppunt in een netwerk van verkeersverbindingen) zorgt Goes dat haar regionale voorzieningen voor alle inwoners van Zeeland goed ontsloten zijn, en dat vanuit de stad effectief aangesloten wordt op de omliggende regionale/landelijke infrastructuur. Met behulp van 'slimme' vervoersmiddelen ontstaat binnen de stad een intern netwerk tussen de verschillende hubs;
- Haar ligging aan het knooppunt van de hoofdinfrastructuur in Zeeland maakt Goes een aantrekkelijke vestigingsplaats. Goes is een uitstekende locatie voor de verdere bundeling van werkgelegenheid en voorzieningen in Midden-Zeeland. Om bedrijven en instellingen te faciliteren zal voorzien worden in voldoende bedrijventerreinen en locaties voor maatschappelijke en zakelijke dienstverlening;
- Goes wil haar positie in de top 10 van de ranglijst van economisch best presterende gemeenten behouden en versterken. Stedelijke aantrekkelijkheid is belangrijk voor (verdere) economische ontwikkeling. We leggen de relatie tussen stedelijke aantrekkelijkheid, het vestigingsklimaat, onderwijs, de arbeidsmarkt en de woningmarkt. De Omgevingsvisie definieert hiervoor het algemeen kader. De doelstellingen van de specifieke onderdelen zullen worden uitgewerkt als onderdeel van de verschillende deelvisies;
- Goes creëert een gunstig vestigingsklimaat voor nieuwe onderwijsinstellingen in het hoger onderwijs. We zien hierbij vooral kansen in de sectoren zorg, sport, voedsel, handel en logistiek, veiligheid en energie. Waar mogelijk faciliteert Goes uitbreiding en versterking van haar onderwijspositie. Ook nieuwe opleidingsinitiatieven die aansluiten op veranderende behoeften van haar inwoners en/of het Zeeuwse bedrijfsleven krijgen ruimte;
- Naast versterking van de reeds bestaande onderwijslocatie ten zuiden van het station wordt het naast het historisch stadscentrum gelegen Omniumgebied hiervoor meer ruimte gemaakt. Onderwijs op het gebied van groen, veiligheid, sport en gezondheid kan zich hier verder ontwikkelen;
- Goes is het centrum van de gezondheidszorg voor Zeeland. Het zorgpark, met als basis het ADRZ en Emergis, krijgt in de toekomst ruimtelijk en functioneel meer gewicht. Daarnaast wordt in het gebied 'Centrum zuid' ruimte geboden om kleinschalige zorgfuncties voor stad en regio verder te faciliteren;
- Goes speelt in op de gunstige ligging ten opzichte van nieuwe vormen van energie en biedt waar mogelijk ruimte voor onderwijs en bedrijvigheid die hier op gericht zijn, waaronder kennis over de productie van (groene)Waterstof;
- Goes heeft een geografische strategische ligging waar het gaat om het bieden van kansen voor nieuwe ontwikkelingen binnen de voedselproductie keten. De in de (nabijheid) gelegen innovatieve agrarische en aquatische bedrijven en kennisinstellingen bieden aanleiding voor het inrichten van een regionale proeftuin voor duurzame voedselproductie.

Invalshoek – Goes als centrum van de Bevelanden

- Goes is van oudsher de centrumstad van de Bevelanden en blijft deze positie ook in de toekomst vervullen. Samen met haar omliggende dorpen vormt ze het hart van de Bevelanden, waar het goed en veilig wonen, studeren, werken en recreëren is;
- Om haar rol als centrumstad te kunnen blijven vervullen is versterking van het woningaanbod en ruimte voor aangepaste en nieuwe (stedelijke) voorzieningen nodig. Een breed aanbod aan betaalbare woningen en bijbehorende voorzieningen moet leiden tot een gezonde woningmarkt, waar iedereen die zich in de Bevelanden wil vestigen een plek kan vinden: jongeren, gezinnen, (alleenstaande) ouderen en tijdelijk in Zeeland verblijvende expats;
- Goes wil ook in haar ruimtelijke uitstraling een stad zijn. Daarom, maar ook vanwege de 'compacte stad gedachte' en de schaars beschikbare grond, geeft Goes op de daarvoor geschikte locaties ruimte voor hoogbouw die past bij de schaal en omvang van Goes. In de Omgevingsvisie worden deze plekken aangewezen, waarbij naast een compacte stad ook een behoud van de identiteit van de stad wordt voorgestaan;
- Bedrijven vragen om (ruimtelijke) condities om te kunnen verduurzamen, en onze groene ruimten worden belangrijker dan ooit voor het waarborgen van een leefbare stad. De komende jaren worden hiervoor de noodzakelijke ruimtelijke ingrepen uitgevoerd. De grootste ruimtelijke druk ligt hierbij op de stad Goes. Ondanks deze druk is het uitgangspunt dat Goes een compacte stad blijft met een goede interne bereikbaarheid en directe groene verbindingen met het omliggende landschap. Om deze compactheid te waarborgen, ruimte te bieden voor groen en het rond de stad liggende landschap te beschermen tegen onnodige verstedelijking, mag zoals hierboven genoemd op hiervoor aangewezen plaatsen in de stad beperkt hoogbouw plaatsvinden. Een vast te stellen ruimtelijk casco voor de toekomstige ontwikkeling van de stad waarborgt een balans tussen in- en uitbreiding, en een evenwicht tussen 'rode, groene en blauwe' functies. Binnen het casco is ruimte voor structurele versterking van de groenstructuur, bedrijven, stedelijke voorzieningen en minimaal één nieuwe uitbreidingswijk;
- In de loop van de tijd heeft de verhouding tussen 'rode' en 'groene' functies in de stad Goes zich zodanig ontwikkeld dat de stedelijke groenstructuur vergroting en versterking behoeft zowel qua gebruikruimte als natuur. Bewoners van de stad moeten makkelijker toegang tot méér groene gebruikruimten krijgen, en de biodiversiteit van het stedelijk groen moet worden versterkt. Binnen het bestaande verstedelijkte gebied wordt ruimte vrijgemaakt voor een verdere 'vergroening', mede om het thema 'gezonde stad' te ondersteunen. Ontwikkeling van de bebouwd gebied zal alleen plaatsvinden als tegelijk vergroting van de hoofdgroenstructuur plaatsvindt en er 'natuur inclusief' wordt gebouwd. Door deze uitgangspunten wordt het woon- en leefklimaat versterkt, en wordt mede geanticipeerd op te verwachte gevolgen van klimaatverandering;
- De cultuurhistorische betekenis van de stad wordt versterkt door uitvoering te geven aan de 'Kwaliteitsagenda binnenstad 2030'. De woonfunctie en het bezoeken van de binnenstad wordt veraangenaamd door deze verder autoluw te maken en de openbare ruimte zoveel als mogelijk te 'vergroenen'. Een rijk cultureel aanbod in combinatie met een historische binnenstad maakt de stad niet alleen aantrekkelijk als vestigingsplaats, maar ook aantrekkelijk voor de bezoeker. Monumenten en historische gebouwen worden ingezet om 'het verhaal van Goes' breed over het voetlicht te krijgen. Behoud en versterken van de historische gebouwen speelt hierbij een belangrijke rol. Naast het aantrekken van meer

stedelijk kwaliteitstoerisme is de focus hierbij gericht op de (Bevelandse) jeugd en andere inwoners van de streek. Een aantrekkelijke balans tussen winkelen, horeca en (culturele) evenementen bouwt voort op de traditionele betekenis van de binnenstad voor de regio;

- De benodigde ruimte voor uitbreiding van de regionale centrumfunctie wordt onder andere gevonden in het gebied ten noorden van het historisch centrum. Het Goese Schans gebied vormt, in combinatie met het Omnium en de Hollandse Hoeve, door haar ligging een belangrijke ruimtelijke en functionele schakel tussen de oude stadshaven/historisch centrum en de Oosterschelde. Het gebied kan zich verder ontwikkelen tot een gemengd centrumgebied, waarbij naast wonen, werken, onderwijs en sport ook aandacht is voor sociale ontmoeting en recreatie;
- Aan de behoefte aan méér compacte woningen in en nabij het centrum kan onder andere tegemoet worden gekomen door transformatie van het gebied rondom het station ('centrum – zuid'). Realisatie van stedelijke vormen van wonen, regionale voorzieningen en groen zal hier bijdragen aan de versterking van de regionale centrumpositie van de stad. Momenteel in het gebied gevestigde bedrijven die willen verplaatsen naar bedrijvenpark Deltaweg worden gefaciliteerd, zodat de bedrijven nieuwe ontwikkelingsruimte wordt geboden en tegelijk extra ruimte voor de transitieopgave beschikbaar komt;
- Het fietsnetwerk in Goes en de omliggende dorpen versterken we. Hierbij hebben we niet alleen oog voor de verbindingen binnen de woonkernen in Goes. Maar ook voor die tussen de dorpen en wijken in de omliggende gemeenten. Het realiseren van snelle fietspaden is hierbij een aandachtspunt. Hierbij wordt aansluiting gezocht met het hiervoor te ontwikkelen beleid voor de regio De Bevelanden.

Invalshoek – Goes als stedelijk centrum in een groenblauwe oase

- Goes is dé centrumstad van een 'groenblauwe oase' met onder andere het Nationaal Park Oosterschelde en waardevolle cultuurlandschappen. Ze speelt hierop in door de relatie tussen de historische binnenstad en de Oosterschelde ruimtelijk en functioneel te versterken, en verbindingen tussen de stad Goes en het haar omringend (Poel)landschap te verbeteren;
- Goes versterkt de verbinding tussen de historische binnenstad en de Oosterschelde door middel van een 'blauwe' ontwikkelingscorridor. Deze 'blauwe' corridor verbindt de (binnen)stad opnieuw met de Oosterschelde, waarbij beschikbaar ontwikkelingsprogramma (wonen, werken, onderwijs, cultuur, sport en recreatie, natuurontwikkeling) wordt ingezet om de historische verbinding tussen Goes en Oosterschelde ruimtelijk en functioneel te herstellen. In het kader van de Omgevingsvisie wordt nagedacht welke verschijningsvorm van de 'blauwe' corridor bijdraagt aan de identiteit van de stad. Tussen de ontwikkelingscorridor en de Oosterschelde blijft voldoende ruimte gereserveerd om de hier aanwezige kwaliteit van het open landschap te waarborgen;
- De dorpen blijven aangename woonkernen met een dorps karakter, maar hebben mede door een veranderde bevolkingssamenstelling wel te maken met uiteenlopende uitdagingen. Voor elk dorp wordt, in overleg met lokale betrokkenen, een visie opgesteld waarbij wordt ingezoomd op deze uitdagingen. Voor alle dorpen geldt dat de directe verbinding met het omringende landschap bijzondere aandacht krijgt, alsook de (fiets)verbindingen met het (historisch) centrum van de stad Goes;
- De groenstructuur in en rond de stad Goes wordt versterkt, en waar mogelijk beter verbonden met reeds bestaande waardevolle landschappelijke structuren. Een juiste balans tussen gebruiksgroen en natuur is hierbij een belangrijk uitgangspunt. Waar mogelijk zetten we groenstructuren in om de stad Goes en de dorpen beter met elkaar te verbinden;
- Het ten oosten van de stad gelegen kleinschalige landschap wordt versterkt door verdere ontwikkeling van het hier ingezette landschapsherstel. Op termijn vormt zich een 'landschapspark Kloetinge', dat loopt van het dorp Kloetinge tot aan de Oosterschelde/Kattendijke. Dit landschapspark is vanuit de stad gemakkelijk toegankelijk voor voetgangers en fietsers. Hierdoor krijgen de bewoners van Goes een waardevolle aanvulling op het huidig beschikbare 'gebruiksgroen', en wordt de Oosterschelde op een 'groene' manier beter met de stad verbonden;
- De verbinding van de stad met het ten zuiden en ten westen gelegen landschap kent verkeersbarrières in de vorm van de A58 en de Deltaweg. Waar mogelijk worden de fysieke en mentale barrières die deze oproepen verkleind, door het realiseren van nieuwe verbindingen, onder andere door groenstructuren binnen en buiten de stedelijke contour te versterken en aan elkaar te koppelen. Naast het versterken van landschappelijke en ecologische waarden staat vergroten van het areaal 'gebruiksgroen' centraal. Het Poelbos kan hierbij een belangrijke rol vervullen;
- Landbouw, voedsel, landschap en natuur zijn aan elkaar verbonden en vormen een complex systeem. In dit systeem is de agrarische sector een belangrijke kracht van het Goese landschap. Om de agrarische functie als belangrijke economische en landschappelijke drager van het buitengebied te behouden faciliteren we koppelkansen;

- Als stedelijk centrum van de groenblauwe oase biedt Goes ruimte voor bezoekers aan de regio die op zoek zijn naar stedelijke vormen van vrijetijdsbesteding. Naast een gevarieerd cultureel aanbod (monumenten, museum, theater, bioscoop, evenementen), winkelen en horeca zijn sport, spel en wellness onderdeel van dit aanbod. In het kader van de Omgevingsvisie wordt gekeken hoe de aantrekkelijkheid van de historische binnenstad kan worden versterkt door mogelijkheden die de uitbreiding van het centrum biedt voor recreatieve en culturele voorzieningen;
- De recreatiezone Wolphaartsdijk en de stad Goes blijven de enige verblijfsrecreatieconcentraties van de gemeente Goes. De ingezette kwaliteitsverbetering van de recreatiezone Wolphaartsdijk wordt verder voortgezet.

Invalshoek - Goes als een veerkrachtige samenleving

- Iedereen moet kunnen deelnemen aan de samenleving;
- Positieve gezondheid staat centraal voor de aanpak van welzijn en zorg in de gemeente;
- Door zowel de openbare ruimten als de voorzieningen op positieve gezondheid in te richten, worden een gezonde levensstijl van inwoners gestimuleerd. Positieve gezondheid en aandacht voor sociale ontmoeting is één van de uitgangspunten bij zowel nieuwbouw als herinrichtingsprojecten. Een uitgebreid netwerk van voet- en fietspaden biedt inwoners van de gemeente Goes de mogelijkheid om zowel binnen als buiten de stad te bewegen;
- Cultuur, onderwijs en sport worden ingezet als verbindende factoren om verschillende groepen binnen de samenleving dichter bij elkaar te brengen. Een rijk verenigingsleven beschouwt ze onderdeel van haar 'primaire' infrastructuur. Hiertoe besteedt Goes gepaste aandacht aan de faciliteiten die nodig zijn om dit te faciliteren, zowel in de stad als in de dorpen;
- Goes zet erop in om (activiteiten op het gebied van) kunst en cultuur letterlijk buiten zichtbaar te maken, om daarmee sociale verbinding tussen verschillende mensen te faciliteren;
- Goes is een stad waar inwoners er voor elkaar zijn en naar elkaar om kijken; sterke buurten met een grote sociale samenhang. We stimuleren dit door onder meer in te zetten op gemixte vormen van wonen, waar ontmoeting een vanzelfsprekendheid is;
- Ook binnen het bebouwde gebied geeft Goes aandacht aan groen. In het op te stellen groenstructuurplan werken we de 3-30-300 regeling uit naar een werkbare variant voor de gemeente Goes;
- Een royaal aanbod aan woningen in de gemeente maakt dat de woningmarkt voor alle doelgroepen te betreden en te betalen is. Een flexibele woonschil biedt ruimte om schommelingen in de vraag naar huisvesting op te vangen. Om wonen en werken als basisvoorziening voor haar bewoners te waarborgen voert de gemeente waar mogelijk een actieve grondpolitiek;
- Met infrastructurele ingrepen verbeteren we de doorstroming en verkeersveiligheid in Goes. De binnenstad maken we autoluw en we zoeken oplossingen voor parkeren in de centrumschil. Ook bij stads- en dorpsuitbreiding is aansluiten op de infrastructuur een belangrijk aandachtspunt;
- Op wijkniveau zoeken we centrale, goed bereikbare locaties voor (deel)mobiliteit. We haken hierbij aan op het te realiseren netwerk van hubs in de gemeente Goes. Hierbij worden zowel ervaringen van elders als de schaal van Goes nauwgezet meegewogen;
- De gemeente Goes is een Global Goals gemeente. De Global Goals vormen een stimulans tot extra inspanning voor inclusieve en duurzame ontwikkeling, op basis van lokale prioriteiten. In de Omgevingsvisie zullen de uitgangspunten van de Global Goals worden verankerd;
- We willen dat jongeren gezond en veilig kunnen opgroeien, hun talenten en mogelijkheden kunnen benutten en om kunnen gaan met de uitdagingen in de samenleving. Om jongeren daarbij te ondersteunen is het belangrijk om bij hun drijfveren en motivaties aan te sluiten, en rekening te houden met hun kwetsbaarheden en de verschillende fasen van opgroeien. We zetten in op de ontwikkeling van talent, gezondheid en veiligheid van elke jongere. Bij het opstellen van de Omgevingsvisie wordt actief op zoek gegaan naar inbreng van jongeren;
- Goes stimuleert energiebesparing en duurzame opwekking van energie, óók voor mensen met een klein budget. Met nieuwe instrumenten wordt bewustwording en kennis hierover

vergroot. Goes geeft het goede voorbeeld door gebouwen van de gemeente op een verantwoorde manier te verduurzamen;

- Om invulling van de energietransitie vorm te geven zal in eerste instantie worden ingezet op zon op dak en onbebouwd gebied binnen of nabij de bebouwde kom. Andere vormen van energieopwekking worden nader onderzocht. De energietransitie zal verder worden uitgewerkt in een nader uitwerking van de Omgevingsvisie.

Verklarende begrippenlijst

De “compacte stad” gedachte

De compacte stad gedachte is een stedenbouwkundig en planologisch concept dat gericht is op een relatief hoge woningdichtheid en het mengen van ruimtelijke functies in stadswijken. Doel van dit beleid is het open landschap te behouden en de mobiliteit te beperken. Er wordt uitgegaan van een efficiënt openbaar-vervoersysteem en een inrichting van de openbare ruimte die lopen en fietsen bevordert. Dit zou leiden tot een lager energieverbruik, minder uitstoot van broeikasgassen, meer sociale interactie op straat en een hogere sociale veiligheid

Snelle fietspaden

Een snel fietspad is in feite een lang fietspad, waarop fietsers gemakkelijk en snel lange afstanden kunnen afleggen. Deze ruime en comfortabele fietsroutes verbinden met name woonkernen. Fietssnelwegen zijn breder dan een normaal fietspad en hebben een egaal vlak wegdek van asfalt. Er zijn (bijna) geen kruisingen en verkeerslichten, waardoor fietsers een hogere gemiddelde snelheid halen.

De 3-30-300 regeling

De 3-30-300 regel is bedoeld om steden te vergroenen door het aanleggen van meer parken en boomrijke wijken in de stedelijke omgeving. De regel komt er op neer dat iedere stadsbewoner vanuit zijn woning tenminste 3 bomen moet kunnen zien, dat 30% van de oppervlakte in elke wijk voorzien moet zijn van een bladerdak en dat iedereen binnen 300 meter vanaf zijn woning een park of groene ruimte moet kunnen bereiken van tenminste 1 ha.

Hubs

Hubs zijn fysieke schakels tussen vervoersstromen, die naast hun mobiliteitsfunctie ook als concentratiepunt voor ruimtelijke ontwikkeling kunnen dienen. Ze kunnen bijdragen aan verschillende beleidsdoelen. Bijvoorbeeld aan het autoluw maken van steden of aan het behoud en verbeteren van de bereikbaarheid en het versterken van de identiteit van de stad.